

бездоганно реалізовано на практиці під час чергових виборів.

Звідси, погоджуючись із багатьма дослідниками, вважаємо електоральну демократією єдиною провідною формою безпосередньої демократії як нині, так і в майбутньому, що базується на періодичних, вільних та загальних виборах на засадах політичної конкуренції при існуванні принаймні двопартійної системи. При цьому референдну форму прямої демократії вважаємо дещо підміною чи недовірою до електоральної. Адже обрані народом представники – компетентні політики – уповноважуються ним на прийняття актів і рішень держави чи місцевих громад.

1. Єрмолаєв В. Про двопалатний парламент: з історії парламентаризму в Україні. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1. С. 101-111.

2. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу ; пер. з англ. Я. Лебеденка, А. Сагана. Харків : Книжковий Клуб «Сімейного Дозвілля», 2019. 512 с.

3. О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации : Указ Президента Российской Федерации от 31 декабря 2015 года № 683. URL : <https://rg.ru/2015/12/31/nac-bezopasnost-site-dok.html>.

4. Bartman Ch. S. Lawfare: use of the definition of aggressive war by the Soviet and Russian governments: A Dissertation Submitted to the Graduate College of Bowling Green State University in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy. August 2009. 215 p.

5. Кульчицький С., Якубова Л. Кримський вузол. Вид. 2-е. Київ : ТОВ Видавництво «КЛІО», 2019. 496 с.

6. Як проводити вибори після війни — досвід Німеччини, альтернатива “формулі Штайнмаєра”. URL : <https://informnapalm.org/ua/vybory-pislia-viiny/>.

7. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. URL : <https://www.bundestag.de/gg>.

8. Козюбра М. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії. *Право України*. 2019. № 10. С. 83-97.

9. Сорока С. Демократія і некомпетентність. URL : <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/01/13/7279809/>.

10. Виборчий кодекс України від 19.12.2019. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2020, № 7, № 8, 9, ст.48.

Каміль ПРИМАКОВ

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Дар'я СКАРГА

здобувачка вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА В УКРАЇНІ

У сучасному суспільстві головним регулятором відносин між людьми є право. І незважаючи на певне послаблення його інструментальної цінності в деякі перехідні періоди розвитку самого соціуму, якраз праву відводиться головна роль в забезпеченні правопорядку і, зокрема, супроводі реформаційних процесів. Варто зазначити, що так званий транзитивний період у розвитку українського суспільства – це досить складний та суперечливий, часто критичний стан як держави, так і права, що пов'язаний з детальним переосмисленням самої практики їх функціонування в минулому.

Сучасний підхід до вивчення проблеми правореалізаційного процесу пов'язаний з розглядом функціональних особливостей кожної форми здійснення права (дотримання права, виконання правових норм, використання та застосування юридичних розпоряджень), а вже потім – з визначенням ефективності правореалізаційного процесу у суспільстві.

Дотримання права передбачає відмову з боку суб'єктів права від вчинення дій, заборонених юридичними нормами [1].

Учасники правових відносин при зазначеній формі реалізації права поведуться пасивно,

утримуючись від скоєння небажаних із правової точки зору вчинків. Виконання права – вчинення суб'єктом права активних дій, спрямованих на реалізацію покладених на нього юридичних обов'язків. Використання права передбачає активні дії уповноваженої особи, які націлені на здійснення суб'єктивних права і свободи, наданих зазначеній особі правовими нормами [3].

Реалізація права – загальноцивілізованого основа і суть правопорядку. Право виступає як вищої соціальної цінності, але лише тоді, коли його принципи і норми втілюються в життя, реалізуються в діях соціального спілкування. У правовому суспільстві народ з одного боку і держава з іншого приймають на себе зобов'язання слідувати праву [2].

Для того, щоб краще зрозуміти природу реалізації норм права необхідно коротко розглянути, що собою представляють норми права і які ознаки для них характерні. Норма права – це загальнообов'язкове, формально-визначене правило поведінки (зразок, масштаб, еталон), встановлене або санкціоноване державою як регулятор суспільних відносин, яке офіційно закріплює міру свободи і справедливості відповідно до суспільних, групових та індивідуальних інтересів (волі) населення країни, забезпечується всіма заходами державного впливу, аж до примусу [4].

Порядок застосування норм права може бути простим і складним. Прикладом простого порядку (процесу) застосування норм права є застосування санкції за безквитковий проїзд у міському транспорті (пропозиція контролера сплатити штраф, одержання суми і виписка квитанції). Інша річ складний процес застосування норм права (наприклад, застосування Особливої частини Кримінального кодексу). За твердженням М. Орзіха, поряд із застосуванням, виконанням та дотриманням правових норм, «... іншим видом (і водночас формою) є реалізація суб'єктивного права» [1]. Як свідчить Л. Явич, Необхідно розрізняти такі способи реалізації права, як: 1) дотримання правових норм; 2) виконання юридичних обов'язків; 3) використання (Придбання та реалізація) суб'єктивних прав; 4) застосування норм права. Звісно ж, думка названих учених вимагає уточнення, оскільки, вказуючи на форми правореалізації, в одних випадках вони говорять про реалізації юридичних норм, в інших – щодо здійснення суб'єктивних прав та обов'язків.

При розгляді реалізації права як правомірної поведінки численних індивідуальних та колективних суб'єктів, завершального процес правового регулювання суспільних відносин, жодних важливих недоліків у словах М. Орзіха та Л. Явіча немає [4]. Пов'язано це з тим, що повна реалізація норм об'єктивного права неможлива без здійснення закріплених у них суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, а практичне здійснення прав та обов'язків у фактичному поведінці передбачає одночасну реалізацію відповідних уповноважувальних та наказуючих (що зобов'язують) юридичних норм [3]. Водночас, якщо говорити не про форми реалізації права, що включають лише правомірну поведінку, а про процеси перекладу нормативних установлень у суспільній практиці в широкому сенсі, то між реалізацією норм об'єктивного права та здійсненням суб'єктивних прав та юридичних обов'язків знак рівності ставити не можна. Втілення у соціальній практиці норм об'єктивного права включає не тільки реалізацію суб'єктивних прав та юридичних обов'язків у правомірному поведінці суб'єктів, а й виникнення зазначених правий і обов'язків.

Отже, можемо дійти висновку, що проаналізувавши правозастосування як одну із форм правореалізації, варто підкреслити, що воно відрізняється від других форм реалізації права тим, що засновується на методі державно-владного припису компетентного органу, – дана теза виступає основоположною в обґрунтуванні природи правозастосування. Наразі ведуться дискусії з приводу договірного застосування норм права, проте нами не підтримується ця позиція, адже наявність спеціально уповноваженого компетентного суб'єкта застосування норм права є однією з ознак правозастосовної діяльності загалом.

1. Довгань В. М. Європейський Парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу. Київ: КНТ, 2007. 204 с.

2. Гнатюк М. Д. Правозастосування та його місце в процесі реалізації права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2007. 21 с

3. Лісабонські консолідовані договори про Європейський союз і функціонування Європейського союзу. Київ: ІМВ, 2010. 231 с.

4. Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики і політики. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 416 с.